

VALÓSÁG

2005-től az Oktatási Minisztérium ismét igen jelentős változtatást vezet be a közoktatásba, nevezetesen a kétszintű érettségit, amely nemcsak a középfokú oktatást zárja le, hanem a felsőfokú felvételi vizsgát is kiváltja. A kétszintű érettségi bevezetéséről három egészen különböző középfokú iskola igazgatóját kérdeztük: egy konzervatív szellemiségű „elit” gimnázium igazgatóját, egy alternatív pedagógiai eljárásokat követő alapítványi iskola igazgatóhelyettesét és egy többféle képzési formát működtető szakmai iskola igazgatóját.

„Ha mi mindig naprakészen alkalmazkodtunk volna az oktatáspolitikai elvárásokhoz, már összeomlott volna a közoktatás”

Lázár Tibor, a budapesti Szent István Gimnázium igazgatója

Educatio: Kérem, mutatkozzon be.

Lázár Tibor: 1992-ben végeztem Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen történelem és földrajz szakon. Pályakezdeként mindkét tantárgyamat az István Gimnáziumban kezdtem tanítani. Bejöttem egy álláshirdetésre, úgy látszik szimpatikus voltam az elődömnöknek, aki rögtön alkalmazott. Akkor nekem csak az volt a kérésem, hogy hadd járjak vissza hetente egyszer Debrecenbe, mert tanítottam az egyetemen is. Ez elég fárasztó volt, mert a tanítás mellett a földrajztervezet készítésében is részt vettem. Aztán 1999-ben elkezdtem egy közgazdász tanári szakot, a gimnázium földrajz szakcsoportját is vezettem, amit 2001-ben végeztem két éves posztgraduális képzés formájában, természetesen munka mellett. Ez már itt volt Budapesten, a Gazdasági Főiskolán, ami egy kemény három éves időszak volt az életemben, de szép is, akkor született az első gyermekem is. A továbbtanulás időszaka alatt feltöltődtem. Ha az ember elkezdi tanítani, bármennyire lelkesen is csinálja, egy idő után beáll valamire, és el tud laposodni. Nagyon örültem annak, hogy a közgazdász ismereteimet alkalmazni tudtam a tanításban. A földrajz tantárgy keretén belül gazdasági ismereteket is oktattam és oktatok a mai napig. 2001-ben, ahogy befejeztem a közgazdaságtan tanulását, rögtön elkezdtem a Műszaki Egyetemen a közoktatás-vezetői szakot, melyet a múlt év decemberében végeztem el.

E: Miért éppen a közgazdaságtant választotta?

L. T.: Ez a tudomány mindig közel állt hozzám. Valamikor a Közgazdaságtudományi Egyetemre szerettem volna jelentkezni, de „elhajlottam” a tanári pálya irányába. Volt ennek egy anyagi természetű oka is, a 90-es évek közepén, a Bokros-csomagot követően, elég

nehéz volt közalkalmazottként egy családot fenntartani. A feleségem is tanár, a Kölcsey Gimnáziumban tanít, magyart és angol nyelvet. Úgy éreztem, hogy talán ez egy kiugrási lehetőség lesz. De szerencsére nem így történt, én nagyon szeretek tanítani, és ezért maradok a pályán, közgazdász végzettséggel is.

E: A közoktatás-vezetői képzés miért volt fontos?

L. T.: A 90-es évek végén már megfordult az a fejemben, hogy valamikor majd esetleg lehetek még iskolaigazgató is. Ebben óriási szerepet játszottak a kollégák, akik elég régóta mondogatták, hogy szerintük én vagyok az, aki alkalmas lehet az igazgató szerepére. Az elődöm pedig mindenben támogatott. Tehát ő mintegy kiválasztott engem, és azt mondta, hogy bennem látja az utódját. Ez már egyértelműen egy tudatos felkészülés volt.

E: Mióta igazgató?

L. T.: 2003. augusztus 1-jétől az elődöm ugyanis nyugdíjba ment. Tavasszal volt az igazgató-választás, beadtam a pályázatomat. Rajtam kívül nem volt más pályázó, s a kollektíván belül óriási volt a támogatottságom, majdnem mindenben 100 százalékos támogatást kaptam. A kollégák, a diákok, a diákönkormányzat, a szülői munkaközösség is teljes mértékben támogatott.

E: Minek volt ez köszönhető?

L. T.: Azt hiszem, annak hogy jó pedagógust láttak bennem. Tizenkét éves tanári pályám alatt történelemből is meg földrajzból is versenyeztettem diákokat, akik szép eredményeket értek el. Érzékeltem, hogy a gyerekek szeretnek, többször voltam az év tanára, ez az egyik leghízelgőbb elismerés, amit a gyerekektől kaptam. Ezen kívül azt hiszem, hogy olyan alkat vagyok, hogy tudom egyesíteni az erőket. Talán megvan az a képességem, hogy a fiatalokat és az időseket, a különböző beállítottságú embereket közös nevezőre tudom hozni. Tehát ilyen csapatjátékos típus vagyok. Ugyanakkor voltak elképzeléseim arról, hogy, milyen változtatásokat szeretnék a jövőben az iskolában, amit már részben megismertek a kollégák. A vezetői pályázatomból pedig az is kiderült, hogy én ebben az iskolában szeretném tovább vinni azokat az értékeket, amelyeket az elmúlt időszakban halmozott fel az iskola, de vannak olyan újítások is, amit a jövőben az iskolának meg kell lépni. Valószínűleg ennek tudható be a siker. Ezért lettem 36 évesen vezető, ami nem annyira általános. Főleg egy ilyen nagy hírű iskola esetében ez ritkaság.

E: Mik voltak a leg súlyosabb gondok, amik felmerültek a vezetéssel kapcsolatban?

L. T.: Nagyon sok minden hirtelen a nyakamba szakadt. A vezetőváltás nehézségein kívül a közoktatási törvény módosítása miatt sok újdonság szakadt a közoktatásban a vezetőkre, ez óriási terhelést jelent. Az energiánk nagy részét elviszi, hogy a pedagógiai programot felül kell vizsgálni, a szervezeti és működési szabályzatot, és az összes belső szabályunkat át kell alakítani, minőségbiztosítási programot kell készíteni minden iskolának. Tehát ez önmagában már eléggé nehéz munka. Ami ebben az iskolában még nagyobb nehézséget jelentett a számomra, hogy nem mindig egyszerű a kollégákat közös nevezőre hozni. Mert vannak fiatal és vannak idős kollégák, és vannak a kollégák között feszültségek, amit nekem kell kezelni.

E: Hány pedagógus dolgozik itt?

L. T.: Ötvenhat státusunk van. A kollégák közül több mint tízen vannak, akik vagy már nyugdíjasok, vagy nyugdíj előtt állnak. Van olyan kollégám, aki 83 évesen még tavaly tanított, most mentorkodik. Van olyan kollégám, aki fél állásban, 78 évesen tanít. Nagyon sok olyan kollégám van, aki 60 éves, illetve 60-on fölül van. Tehát itt az iskolában tényleg van egy stabil mag, de ők idősek és nagyon nehéz az utánpótlást megtalálni, főleg úgy, hogy nem egy vagy két kollégát kell felvenni, hanem 8–10–15 kollégát. Ehhez az is hozzátartoz-

zik, hogy a munkaerőpiacon elég nehéz jó tanárt találni. Például tavaly történelem és földrajz szakost kerestem magam helyett, és bizony nagyon sok embert kellett meghallgatnom. Végül választottunk egyet, de ez a kolléga már nem tanít nálunk. Elváltak útjaink, mivel nem tudta összeegyeztetni saját nevelési elveit az iskola elvárásaival. Nagyon nehéz olyan utánpótlást biztosítani, akikben megvan az elhivatottság, tehát tényleg igazi pedagógusok és tehetséges tanárok is. Nagyon nehéz olyan embert találni, aki nemcsak tanít, hanem nevel is. A 90-es években a fiatal kollégák nagy része azért ment el az iskolákból, mert ennél jobban fizető állást talált. Nagy volt a fluktuáció. Jött egy fiatal, de egy év múlva elment, nem egy másik intézménybe, hanem a piaci szférába, mert jobban megfizették. Most már lennének fiatalok, akik szeretnének elhelyezkedni, mert sokan jönnének vissza a közoktatásba, a megemelt bérek miatt. De nagyon nehéz kiválasztani azt az embert, aki a csapatba, a tantestületbe be tud illeszkedni, és alkalmazkodni tud a közös normához. Mi egy olyan iskola vagyunk, ahol nemcsak felkészítjük a diákokat a felsőfokú intézményre, hanem azt is megmondjuk a gyerekeknek, hogy hogyan viselkedjen, és hogyan öltözködjön. Tehát mi egy egészséges konzervatív nevelést folytatunk, a polgári értékrendet várjuk el, és követeljük meg a gyerekektől. Ma már ez nem annyira általános, főleg a fiatalabb tanárok esetében. Ezt nekik is meg kell tanulni, tehát alkalmazkodni kell a csapathoz. Voltak olyanok, akik nem akartak, és nem is tudtak alkalmazkodni.

E: Mennyire vonzó manapság ez az értékrend?

L. T.: Nagyon sok szülő azért hozza hozzánk a gyermekét, mert mi nemcsak mondjuk, hanem meg is tesszük, hogy neveljük, alakítjuk a gyereket, ha arra szükség van. És ez nagyon vonzó dolog manapság. Természetesen emellett megadjuk mindazt, amit meg tudunk adni, tehát készségei, képességei függvényében megtanítjuk arra, hogy egy matematika tagozatos, jó matekos legyen, és szeresse a matematikát, találja meg abban a jövőjét. Vagy egy természettudományos tagozatnál, az ilyen tárgyak iránt vonzódó gyereknél megmaradjon a szeretet, és tudjon az életben majd valamit kezdeni az ismereteivel. Mi keményen tanítjuk, hajtjuk a gyerekeket. Itt tanulni kell, de ezt el is fogadják a gyerekek. A szülők is azért adják be a gyerekeiket ide többek között, mert látják, hogy ez garancia. Az a diák, aki innen kikerül, az nemcsak egy érettségi bizonyítványt kap, hanem visz magával valami többet: erkölcsi tartást. Megtanulja azt, hogy ha valaminek neki kell menni, legyen kitartása, ne adja föl azonnal a dolgokat, hajtson. Tehát azon kívül, hogy tehetséges, legyen szorgalmas is. Ez egy olyan munkafegyelmet ad 5–6 év múlva, ami manapság hiányzik az emberekből. Nagyon sok munkaadó panaszkodik, hogy nem eléggé fegyelmeztettek, nem eléggé kitartóak a munkatársaik. Én azt hiszem, hogy az Istvános diákokat úgy lehet megismerni, hogy nemcsak intelligensek és kreatívak, hanem szorgalmasak is, és van bennük munkafegyelem és kitartás.

E: Milyen az iskola profilja?

L. T.: Ez egy reálgimnázium, a három tagozat is ezt mutatja: nálunk matematika tagozat, természettudományos tagozat, és informatika tagozat van. Fontosnak tartom, hogy maradjon is ez a fő profil, a matematika tagozat szerintem jól működik, a természettudományos és az informatika tagozatot szükséges lesz finomítani, erősíteni, valós tartalommal megtölteni. De én azt mondtam, hogy emellett más jellegű tagozatra is van igény, én szeretnék egy humán tagozatot, vagy egy nyelvi, kommunikációs tagozatot bevezetni. Már az első lépéseket megtettük ilyen irányba, mégpedig úgy, hogy a hagyományos négy osztályos tagozatunkat átszerveznénk ötosztályossá, még pedig úgy, hogy lenne egy nyelvi előkészítő, tehát „nulladik” évfolyam, ahol nagyobb óraszámiban tanítanánk a humán tantárgyakat. Ez lenne a humán tagozat, bár elnevezéséről még folynak a tárgyalások a kollégákkal. Csapatjátékosként

nagyon sok embert bevonok a döntés-előkészítésbe, de a döntés joga, meg a felelősség, már engem illet. A 2005/2006-os tanévtől szeretnénk beindítani a nyelvi előkészítőt, ha a fenntartó megadja a hozzájárulását. Azzal talán nem is lesz baj, de a tagozat akkreditációja lehet, hogy hosszabb időt vesz igénybe.

E: Milyen családokból jönnek ide a gyerekek?

L. T.: Tanulóink jó képességű gyerekek, jelenleg folynak a szóbeli felvételi vizsgák. Az egyik osztályunk esetében több mint hatszorosa a túljelentkezés. 4,5 átlag feletti, jó képességű, jó eredményű gyerekeket várunk. Többségében a tisztos középosztályi családokból jönnek a gyerekek. A szülők általában nagyon jó partnerek, diplomás, jó anyagi státusú családokból kerülnek ki tanulóink. Többségében budapestiek, elég magas arányban, 40–50 százalékban zuglóiak, hiszen mi zuglói iskola vagyunk. Nekünk nincs kollégiumunk, osztályonként 1–2 gyerek bejáró, az agglomerációból.

E: Változott-e az utóbbi években a tanulók összetétele, családi háttere?

L. T.: Azt hiszem, az utóbbi években nem változott.

E: A gyerekek esetében egyértelműen a továbbtanulás a fő cél?

L. T.: Ez az egyik cél. Erre mondtam, hogy fontos, hogy az a gyerek, aki elvégzi az iskolát 4 vagy 6 év alatt, az érettségit követően bejusson egy felsőfokú intézménybe. Ez egy fontos dolog, de önmagában édeskevés. Mi egy olyan útravalót szeretnénk adni nekik, ami több ennél. A legjobb egyetemet végzik el a gyerekeink, nagyon sokan, PhD-t szereznek, és sokan bent maradnak az egyetemeken. Nagyon sok diákunk benne van a hallgatói önkormányzatokban, a felvételi előkészítő bizottságokban. A Műszaki Egyetemen pl. az Istvános diák plusz pontot kap, mert tudják, hogy itt úgy megtanulta a matematikát és a fizikát, hogy nem lesz vele gond az egyetemen.

E: A továbbtanuló gyerekek általában milyen egyetemekre mennek?

L. T.: A gyerekek egyharmada, illetve fele műszaki pályára megy. Nagy többségük a Műszaki Egyetem frekventáltabb (informatikai, villamosmérnöki, közlekedésmérnöki) szakirányait célozzák meg. A rendszerváltást követően egyre többen mentek és mennek közgazdasági pályákra, ez általában a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemet jelenti. Relatíve sokan készülnek orvosi pályára, tudományegyetemekre, matematikus-fizikusnak, de jogásznak már kevesebben. Mivel mi reál gimnázium vagyunk, tehát nálunk a reál tantárgyak magasabb óraszámú, nagyobb hagyományokkal bíró tantárgyak, így értelemszerűen a matematika, fizika, biológia, kémia felvételikre készülnek, és csak másodsorban kapnak helyet a humán tantárgyak.

E: Hány gyerek érettségizik itt egy évben?

L. T.: Általában 4 kimenő osztályunk van, tehát átlagosan olyan 120–130 gyereket készítenk fel.

E: Milyen tapasztalatok vannak az utóbbi években az érettségivel kapcsolatban?

L. T.: A tagozatos osztályoknál, amelyekben magas óraszámú tanítjuk az egyes tantárgyakat, nem gond az érettségire való felkészülés. Nagyon nagy gondot a magyar és a történelem jelenti. Magyar nyelv és irodalomból, történelemből szóbeli érettségi vizsga van. Arra fel kell készülni. Ezt úgy oldjuk meg, hogy hetente van egy úgynevezett „tétel-óra”, vagy érettségi-előkészítő óra, ahol tételekkel, témakörökkel foglalkoznak, tehát a diákok egy éven keresztül heti egy órában föl tudnak készülni az érettségire. Tehát gyakorlatilag egy éven keresztül próbálnak ráhangolódni és nem az utolsó négy hétben tanulják meg azt a huszonnégy érettségi tételt történelemből, irodalomból, nyelvtanból. Nyelv esetében ugyancsak nincs gond, mert majdnem minden gyereknek van nyelvvizsgálója. Tehát a legtöbb gyerekünk a szóbeli érettségi tárgyakat tekintve csak két tantárgyból érettségizik, nálunk ez a természeti

tes gyakorlat. Alig van olyan diákunk, aki három esetleg négy tantárgyból szóbelizik. Az írásbeli tantárgyak nagy része közös volt eddig, tehát közös felvételi-érettségi vizsgán vesznek részt diákjaink.

E: Hogyan alakultak az érettségi eredmények a hatosztályos gimnáziumi osztályokban?

L. T.: Mióta hatosztályosunk van, szépen javultak az eredmények 4,4-ről 4,7 fölé. Ez a hatosztályos képzés sikerére utal. A hatosztályosban több idő van a felkészülésre, jobb képességű, tehetségesebb, kreatívabb gyerekekkel tudunk foglalkozni. Mindenképpen fölfelé ívelő szakasza volt ez az elmúlt tizenvalahány éve az iskolának, nagyon szépen emelkedett fölfelé a ranglétrán gimnáziumunk. A 4,7 fölötti érettségi eredmények már szinte hihetetlenek. Tehát én azt mondom, hogy mindenképpen siker volt nekünk ez a tizenhárom év, mióta hatosztályos képzés folyik nálunk. Én azt látom, hogy a kollégák mindig is szent dologként fogták fel az érettségit, míg az országos trend az volt, hogy az érettségi leértékelődött, legalább is nagy átlagban. Azt hiszem, az érettségi becsülete tartotta magát nálunk. Diákjainkkal elfogadtatjuk, hogy az érettségire készülni kell, mert ez megmérettetés, mindenekelőtt saját maguk előtt.

E: Mi a véleménye a követelményekről?

L. T.: Mi általában itt csak mosolygunk a matematika érettségénél. Az utóbbi időben egyre könnyebbek lettek a matematika-feladatok, és mivel nálunk a matematika tantárgy szent és sérthetetlen, ennek nem nehéz megfelelni. A diákjainknak több mint a fele biztos, hogy közös felvételi-érettségi feladatot ír matematikából is, ami mindig is nehezebb volt egy „szimpla” matematika érettségénél. Magyar nyelv és irodalomnál a szóbeli tételeket a kollégák állítják össze, ők elvárják, hogy a gyerek maximálisat nyújtson. Történelemnél, mivel eddig csak szóbeli volt, megint csak azt tudom mondani, hogy az adott szaktanár határozta meg, hogyan változzon a színvonal. Nálunk ez stabilan erős, mert azt valljuk, hogy a diák bármilyen tagozatos lehet, történelemből is hoznia kell a jó, vagy a jeles eredményt. Tehát nálunk az érettségi színvonala nem változott.

E: Mit szolt a tantestület a kétszintű érettségi bevezetéséhez?

L. T.: Azt hiszem, hogy a kétszintű érettségi bevezetése elég váratlanul érte a legtöbb pedagógus kollégát. Még az utolsó pillanatban is sokan azt hitték, hogy ez nem kerül bevezetésre. Volt egy passzív rezisztencia, ellenállás a kétszintű érettségivel szemben, hogy tényleg szükség van-e erre, szükség van-e egy ilyen típusú változásra. Különösen, amikor kiderült, hogy az egyetemek és a főiskolák nem kérik az emelt szintű érettségit. A másik probléma az volt, hogy, hónapokon keresztül nem kaptunk kellő tájékoztatást az OM-től és még ma is számos olyan kérdőjel van a kétszintű érettségi kapcsán, amivel nincsenek tisztában a kollégák. Az egyes munkaközösség-vezetők feladatául tűztük ki szeptember hó folyamán, hogy gyűjtsön össze minél több információt ebben a témában. Majd a beszerzett tapasztalatok munkaközösségi megbeszélések tárgyát képezték. Nagyon sok kolléga jár továbbképzésre a kétszintű érettségivel kapcsolatban. Tehát mi elfogadtuk ezt a változást, megpróbálunk tájékozódni, megpróbálunk fölkészülni, aztán majd meglátjuk.

E: Milyen előnyét, és hátrányát látja a kétszintű érettséginek?

L. T.: A gyerek szemszögéből nézve előnyösnek tartom. Végül is érettségi vizsga után nem kell felvételiznie. Nálunk valószínűleg minden diák emelt szintű vizsgát is fog tenni, vállalni fogja azt a megmérettetést, s azt is, hogy nem a saját tanárai körében, hanem független bizottság előtt ad számot a tudásáról. Azt hiszem, hogy a gyerekek azzal tisztában vannak, erről folyamatosan beszélünk diákjainkkal, hogy az emeltszintű vizsgának értéke van. Lehet, hogy az a plusz 7, vagy 14 pont, óriási előny lesz. A legnagyobb, leghíresebb egyetemeken, ahol nagyobb a versenyhelyzet, valószínűleg értéke lesz ennek. Tehát nálunk a gyerekek

most, hogy beindult az emelt szintű képzésre való felkészítés 11.-ben, szinte kivétel nélkül járnak arra a plusz két órára tantárgyanként, és készülnek. Azt látom, hogy a gyerekek egy része már eddig is ráállt a közös felvételi-érettségi kapcsán erre a rendszerre. A mi iskolánkban szerintem ez nem jelent túl nagy változást.

E: Mit tudnak erről a gyerekek és a szülők?

L. T.: Megbízható információ tudatában azonnal tájékoztattuk a tanulókat. A 11.-es osztályfőnököket, a 11.-ben emeltszintű képzésbe kezdő kollégákat fölkészítettük mindarra, amit már tudtunk. És azért lassan bár, de jönnek az adatok, meg az információk az emeltszintű képzésről. A gyerekek ezt még úgy választották, mint fakultációt. Tehát az emeltszintű képzés valahogy úgy van bennük, hogy az ugyanolyan fakultáció, mint a korábbiak. Tehát sikerült a gyerekekkel meg a szülőkkel is elfogadtatni, hogy érdemes plusz órákra, emeltszintű képzésre járni, mert csak ott lehet felkészíteni a diákot az emeltszintű vizsgára, és az emeltszintű vizsgának értéke van.

E: Milyen tárgyakból biztosítják jelenleg az emeltszintű képzést?

L. T.: Matematikából, fizikából, magyar irodalomból és nyelvtanból, történelemből, biológiából, kémiából valamint jelenlegi jelentkezések alapján, angolból is biztosítjuk az emelt szintű képzést.

E: Nem okoz nehézséget, hogy a gyerekeknek korábban kell döntést hozniuk a pályaválasztásról?

L. T.: Biztos, hogy nehezebb, de azért annyira ez még nem kötelez. Olyan értelemben nehéz, hogy 16 évesen már el kell döntenie a tanulónak, hogy melyik az a két tárgy, ami fontos lesz a felvételijé szempontjából. Tehát már olyan irányba befolyásoljuk a gondolkodásukat, hogy korábban foglalkozzanak a témával. Később ezt még természetesen megváltoztathatja. Ami biztos, hogy ez a kérdés a gyerekeknek 16 évesen elég nehéz. Ugyanakkor végül is jó a gyerekeknek, hiszen fölkészítjük a felvételire. Két éven keresztül szinte az összes tantárgyból biztosítjuk azt, hogy olyan képzést kapjon, ami garancia az emeltszintű érettségire, a felsőfokra való bejutásra. Vagyis nem kell fizetniük azért, hogy külön tanfolyamra járjanak, és ott készítsék fel őket a felvételire matematikából vagy fizikából. Ha szülői fejfel gondolkodom, akkor bizonyos pluszpénzeket lehet ebből föl szabadítani. Van olyan szülő, aki képes nagy összegeket kiadni azért, hogy bejusson a gyerek a felsőoktatásba. Nagyon sok diákunk jár különórákra, és nagyon sok kollégánk ad órákat magántanárként külsős, más iskolába járó diákoknak. Lehet, hogy ezt az időt és pénzt a kétszintű érettségivel meg lehet spórolni. Tehát ilyen értelemben ez előny lehet. Csak én azt hiszem, hogy nagyon sok olyan iskola lesz, amelyik nem tudja majd biztosítani az emeltszintű képzést annyi tantárgyból, amennyi szükséges lenne. Azt hiszem, hogy nagyon jó tanárookra van szükség ahhoz, hogy emeltszintű képzést tudjanak biztosítani. Másrészt ugye ez óraszám kérdése is. Nálunk a fakultáció kapcsán a fenntartó mindig biztosította a többlet órákat, és remélem, hogy a jövőben is biztosítani fogja. Természetesen nem biztos, hogy ezt minden fenntartó megteszi.

E: Mi lesz ennek a következménye?

L. T.: Azt hiszem, hogy még jobban polarizálódni fognak az iskolák, bár már most is óriási szakadék van közöttük. Nagy valószínűséggel sok iskola csak egy vagy két tantárgyból fog tudni emeltszintű képzést nyújtani. Egyrészt, mert a gyerekek nem is akarják, mert nagyon sok gyerek rájön, hogy nincs valóságos tétje. Egy kényelmesebb, vagy kevésbé tehetséges gyerek azt fogja mondani, hogy ő nem jár emeltszintű képzésre, hiszen ha az egyetem-főiskola elfogadja a középszintű érettségit is, akkor minek vegye ő még igénybe azt a két vagy négy órát? De nagyon sok középiskola nem fog tudni biztosítani emeltszintű képzést pénzügyi okok miatt sem. Ez azt jelenti, hogy ha nem jelentkezik annyi diák, hogy egy csoportot el

tudjanak indítani, és nincs is rá pénze az intézménynek, akkor majd integráltan oktatunk, vagyis két intézmény összefog, és együtt megoldja. De ez gyakorlatilag lehetetlen.

E: Vagyis a középiskolák együttműködését nem látja megvalósíthatónak?

L. T.: Ez pénzügyi szempontból is, meg kivitelezés szempontjából is szinte megvalósíthatatlan. Nem örülnek az iskolák a vendéghallgatói státusnak, hiszen az nem jelent újabb normatív támogatást, tehát magyarul, ki fizesse őket? Másrészt meg, hogy lehet órarendileg összeegyeztetni két iskolát? Én tudom, hogy vannak olyan iskolák, akik ezt megpróbálták, és ez azt jelentette, hogy mondjuk fél 3-kor megy a diák, vagy fél 2-kor megy a diák, a relatíve nem túl távoli másik intézménybe. Ezt tömegesen nagyon nehéz megvalósítani, amikor nálunk a gyerekeknek napi 6–7 órájuk van. Hogy lehet akkor még máshol egy délutáni órát beiktatni nekik? Lehet, hogy rugalmatlan vagyok, de ezt nem látom kivitelezhetőnek. Egy idő után pedig azt hiszem, erény lesz, hogy egy ilyen iskola, mint az István Gimnázium, vagy a Fazekas vagy az Apáczai az emeltszintű képzést minden tantárgyból biztosítani fogják. Mert ezeknek létérdekük lesz, hogy biztossítsák minél több tantárgyból, minél magasabb színvonalon az emeltszintű képzést. De ez csak egy pár iskola lesz. Vagyis még jobban különválnak az „elit” meg a „nem-elit” gimnáziumok. Az oktatáspolitikának most az a célja, hogy az amúgy is szétnyíló szakadékok csökkentsük. De szerintem ezzel az intézkedéssel a szakadék inkább csak növekedni fog.

E: Milyen problémákat lát még a kétszintű érettségivel kapcsolatban?

L. T.: Nézzük a történelem tantárgyat. Ezután írásbeli is lesz történelemből, eddig csak szóbeli volt. A gyerekeket még egy középszintű történelem érettségire is nehéz felkészíteni úgy, hogy mellette írásbeli is van. Nem erre állt rá eddig a rendszer. Most föl kell készíteni a gyereket arra, hogy ügyesen töltsse ki az írásbeli feladatsort. El tudom képzelni, hogy sok diák azért fogja választani az emeltszintű képzést, hogy tisztességesen fel tudjon készülni a középszintű érettségire. De ez egy olyan dolog, amire a kollégákat is fel kell készíteni. Nagyon sok kollégának nehéz lesz erre átváltani, főleg azoknak, akik 20–30–40 éve a hagyományos érettségire készítenek fel diákokat.

E: Mennyire készültek fel a pedagógusok a változásokra?

L. T.: Tavaly augusztusban azt tapasztaltam, hogy a kollégák nagy része tudta, hogy lesz kétszintű érettségi, de hogy mire kell a gyerekeket nekik szeptembertől felkészíteni, azzal nem voltak tisztában, és nem volt hozzá semmi segítségük. Szeptember elsejétől el kellett kezdeni az emeltszintű képzést 11. évfolyamon és a kollégák nem voltak tisztában azzal, hogy mit tanítsanak. Mert ugye még akkor folytak a tárgyalások, hogy milyen tananyag-csökkentés legyen, nem voltak olyan mintafeladatok, amiből kiindulhatna a tanár.

E: Vajon miért nem örült a kétszintű érettséginek a felsőoktatás?

L. T.: Kicsit megértem az egyetemeket és a főiskolákat is, hiszen az OM megpróbálta átgyűrni, hogy az emeltszintű érettségi legyen a felvételi helyettesítője, az egyetemek és a főiskolák pedig látván, hogy milyen gyereklétszám csökkenés volt az elmúlt időszakban, és mi lesz várható, ha ebbe belementek volna, akkor nem lett volna elég diákjuk. Ez részben pénzügyi kérdés. Tehát én megértem az egyetemeket és a főiskolákat, de azért meglepődtem azon, hogy gyakorlatilag szinte az összes egyetem visszautasította az emeltszintű érettségit. Ez kicsit elkésérítő, de a realitásokat nagyon szépen megmutatta. Én azt látom, hogy tényleg a legtöbb egyetem és főiskola az elmúlt tizenvalahány-esztendőben jól felduzzasztotta a létszámait. Tehát egy 10 ezres létszámú egyetemből 45–50 ezres létszámú nagy egyetem lett. Közben a gyereklétszám olyan drasztikusan csökken, hogy már most is vannak olyan főiskolák, egyetemek, amelyek két kézzel kapkodják a gyerekeket. Tehát azt hiszem, hogy a tömegoktatás irányába haladunk, vagyis míg korábban az adott korosztály 8–9 százaléká-

nak volt felsőfokú végzettsége, most ez megemelkedik 30–40 százalékra. Ez nagyon gyorsan bekövetkezett. Mivel az elmúlt időszakban két felsőfokú intézménynek is voltam hallgatója, saját tapasztalatból tudom, hogy mit jelent a tömegoktatás. Voltak olyan óráink, ahova be se fért volna az eredeti csoport, de ugye nem járt órára a fele sem, meg az egyharmada sem, így befértünk. Biztos, hogy túlterheltek az intézmények, és biztos, hogy ott is van kontra-selekcio, nemcsak a középiskolai, általános iskolai tanári tanterületekben.

E: Mi a véleménye a jelenlegi kormány oktatáspolitikájáról?

L. T.: Nekem a következő gondom és problémám van: az elmúlt tizenvalahány éve, ha jön egy kormányváltás, az oktatáspolitikai váltást is jelent, és ezzel együtt egy csomó plusz és fölösleges munkát. Vagy visszaállítja az eredeti dolgokat, vagy egészen mással rukkol elő. Azt hiszem, a pedagógus társadalommal ezt nem lenne szabad megcsinálni, mert ez a gyerekeken csapódik le, meg a szülőkön, akikért az egész működik. Tehát én azt hiszem, hogy sok fát lehet vágni egy pedagógus hátán, de azért ennyit nem. Nem értem, hogy miért nem lehet egy olyan kiegyensúlyozott, stabil, nem négy éves ciklusokban gondolkodó oktatáspolitikát bevezetni, ami az iskoláknak nyugalmat biztosít. Miért nem tudjuk egyszer azt mondani valamire, ami bevált, hogy az jó, és miért akarjuk azt is megváltoztatni. Ha mi mindig naprakészen alkalmazkodtunk volna az oktatáspolitikai elvárásokhoz, már összeomlott volna a közoktatás.

(az interjút Vég Zoltán Ákos készítette)

„A kimenet szabályozása előbb történt meg, mint hogy az odavezető utat kikövezték volna”

Granát Ágnes, a Novus Gimnázium és Művészeti Iskola igazgatóhelyettese

Educatio: Hogy került ebbe az iskolába?

G. Á.: Korábban nem tanárként, hanem könyvtárosként dolgoztam a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában tizenhárom éven keresztül, ahol megismerkedtem Sajgál Judittal, aki ott tanított. Amikor Judit 1991-ben úgy döntött, hogy létrehozza ezt az iskolát, elhívott maga mellé segítőtársnak. Akkor ez nem úgy hangzott, hogy én leszek az igazgatóhelyettes, csak az idők során kiderült, hogy ezeket a feladatokat én tudom leginkább ellátni ebben az iskolában. Ezen kívül magyart is tanítok.

E: Mik ezek a feladatok?

G. Á.: Az a helyzet, hogy az igazgatóhelyettesnek borzalmasan rossz a sorsa meg az élete, mert elég sok adminisztrációval jár a működése. Állandóan felügyelni kell, hogy az iskola adminisztrációja a törvényes előírásoknak megfeleljen. Folyamatosan követni kell a törvényeket, a rendeleteket, tehát a jogszabályi változásokat. Rám hárulnak a különböző adatszolgáltatások, érettségik-felvételik szervezése és lebonyolítása, és hasonlók.

E: Hány órában tanít emellett?

G. Á.: Ez változó. Az alapóraszámom 4–5 óra között mozog, emellé jönnek még a különböző korrepetáló, fakultatív, illetve most az emelt szintű érettségire felkészítő órák.

E: Hosszú távon mik a tervei?

G. Á.: Összintén szólva nem ez volt életem nagy célja, hogy adminisztrációs feladatokat vegyek, de egyébként ki vagyok békülve a sorsommal, nagyon szeretek ebben az iskolában